

Wie vertaalt, loopt onvermijdelijk tegen de grenzen van de taal aan. In deze rubriek presenteert elke maand een vertaler zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem – en de uiteindelijke oplossing.

Thérèse Cornips

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

Het was niet mijn grootste vertaalprobleem, maar het is wel leuk. In *Sodom en Gomorra* van Marcel Proust beschrijft de verteller hoe hij twee mannen, een baron en een vestenmaker, met elkaar hoort vrijen. Als de heren klaar zijn, blijkt dat de baron nog wel een keer wil. Dan hoort de verteller de vestenmaker zeggen: “Vous en avez un gros pétard!” Dit *pétard* is een volkswoord voor ‘achterwerk’. De Haan, Hofstede en Van der Sterre hebben het later vertaald als: “Wat heeft u me een dikke reet!” Ik kon het juiste woord niet vinden. Ik wilde niet ‘kontje’ zeggen of zoiets. Alle homo’s die ik kende, heb ik ernaar gevraagd.

Hoe hebt u het opgelost?

Ik was op bezoek bij een homovriend, die als factotum een jongen uit het volk had met wie hij ook wel naar bed ging. Hij heette Ruud, en sprak plat Amsterdams. Ruud was aan het meedenken, en toen vertelde hij dat zijn moeder laatst samen met hem en haar zus een jurk ging kopen, en van een exemplaar dat zijn tante aanpreef had gezegd: “Dat gaat toch niet met die dikke batterij van mij.” En hij gaf een harde klap op zijn bil. Dat was voor mij de vondst. *Pétard* betekent onder andere ‘geschut’, net als *batterij*. Dus ik laat die vestenmaker zeggen als de baron nog een keer wil: “Het is me wat met die dikke batterij van u.” *Batterij* is gangbaar Jordanees, want Ruud was een jonge jongen en zijn moeder leefde nog. Het staat ook in Van Dale; die geeft als achtste betekenis van *batterij*: “schertsend: achterste. ‘De batterij laten spreken’, winden laten”.

Thérèse Cornips (1926) vertaalde werk van onder (vele) anderen Marcel Proust, waarvoor ze in 1999 werd bekroond met de Martinus Nijhoffprijs. Onlangs verscheen bij Van Oorschot *Met een bevroren jas en een geleend tientje. Herinneringen van Thérèse Cornips*, geschreven door Guus Middag.

Foto: Klaas Koppe